
Іван КОБЄЛЄВ

студент, Національний технічний університет «ХПІ»

Софія КОСЕНКО

студентка, Національний технічний університет «ХПІ»

науковий керівник: Петро ПЕРЕРВА

д.е.н., професор, Національний технічний університет «ХПІ»

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ПРОДУКТІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ СКЛАДОВОЮ

Економічна оцінка продуктів з інтелектуальною складовою є складним і багатограним процесом, оскільки такі продукти часто мають нематеріальний характер. Вона охоплює визначення вартості активів, які базуються на знаннях, інноваціях та творчих розробках, таких як патенти, торгові марки, авторські права, ноу-хау тощо.

У сучасному світі інтелектуальні продукти, такі як програмне забезпечення, патенти, торгові марки, авторські права, стають основним активом багатьох компаній. Оцінка їх вартості є важливою для стратегічного планування, інвестицій та фінансової звітності. Вартість інтелектуальних продуктів може суттєво змінюватися в залежності від ринкових умов, що створює виклики для їх точної оцінки. Це також має важливе значення при визначенні вартості компаній, укладенні угод злиття і поглинання, а також для захисту прав інтелектуальної власності. У багатьох країнах законодавство у сфері інтелектуальної власності та її економічної оцінки постійно розвивається. Це вимагає глибокого розуміння економічних аспектів для правильного застосування нормативних актів та забезпечення захисту інтересів власників інтелектуальних прав. Інтелектуальні продукти є основою інноваційної економіки. Ефективна економічна оцінка таких продуктів дозволяє визначити їх внесок у розвиток економіки, стимулювати інвестиції в дослідження та розробки, а також сприяти зростанню конкурентоспроможності.

Таким чином, дослідження та розробка методичних підходів до економічної оцінки інтелектуальних продуктів є надзвичайно важливими для сучасного суспільства, бізнесу та наукових досліджень.

Інтелектуальні продукти (патенти, авторські права, торгові марки тощо) розглядаються як важливий нематеріальний актив, який може бути оцінений з економічної точки зору для визначення його вартості на ринку.

Оцінка інтелектуальних продуктів – це процес визначення економічної вартості нематеріальних активів, таких як патенти, авторські права, торгові марки, технологічні рішення, ноу-хау тощо. В умовах сучасної економіки, де інновації та знання стають головними джерелами конкурентної переваги, оцінка таких активів є критично важливою для бізнесу, інвесторів та інших зацікавлених сторін.

Основні підходи до оцінки інтелектуальних продуктів:

Витратний підхід. Оцінює вартість інтелектуального продукту на основі витрат, понесених на його створення або заміщення. Використовується, коли важко визначити майбутні доходи або відсутні ринкові аналоги. Недолік: не враховує потенційні майбутні доходи від використання продукту.

Дохідний підхід. Базується на прогнозі майбутніх доходів, які можна отримати від використання інтелектуального продукту. Дисконтування майбутніх грошових потоків дозволяє визначити їхню теперішню вартість. Використовується, коли можна точно оцінити грошові потоки, пов'язані з активом. Перевага: відображає реальну цінність активу для бізнесу.

Ринковий підхід. Оцінка проводиться на основі аналізу угод з подібними активами на ринку. Використовується, коли є достатньо даних про продажі аналогічних активів. Перевага: враховує ринкову вартість активу. Недолік: складно застосувати, якщо на ринку немає прямих аналогів.

Фактори, що впливають на оцінку інтелектуального продукту:

- тривалість правового захисту: чим довше діють права на інтелектуальний продукт, тим вища його вартість;
- унікальність: чим унікальніший продукт, тим вища його потенційна вартість;
- комерційний потенціал: можливість монетизації продукту через ліцензування, продаж або інше використання;
- юридична захищеність: міцність правового захисту активу на різних ринках.

Патенти є важливим видом інтелектуальної власності. Їх оцінка включає врахування наступних факторів. Термін дії патенту - тим довший термін залишився до закінчення патенту, тим більшою може бути його ринкова вартість; комерційний потенціал - наскільки патент має ринкове застосування і чи може він бути використаний для створення нового продукту або технології; ліцензування - можливість отримання доходу через продаж або надання ліцензій.

Торгові марки мають вартість через їхню пізнаваність і зв'язок із певними продуктами або послугами. Основні фактори, що впливають на оцінку торгової марки: сила бренду - пізнаваність серед споживачів і лояльність до бренду можуть суттєво вплинути на його вартість; позиція на ринку - наскільки сильна позиція бренду порівняно з конкурентами; доходи від бренду - продукти з відомими торговими марками можуть продаватися за вищими цінами, що забезпечує додатковий дохід.

Авторські права на художні твори, програмне забезпечення, музичні композиції або літературні твори також підлягають економічній оцінці. Тут важливо враховувати розмір аудиторії - чим більший інтерес до твору, тим вища його ринкова вартість; можливість тиражування - авторські твори можуть бути використані у різних форматах (книги, фільми, ліцензоване програмне забезпечення).

При оцінці вартості інтелектуальних продуктів необхідно враховувати ризики: ризики конкуренції - нові технології можуть швидко застаріти або бути

заміщеними кращими рішеннями; юридичні ризики - можливі суперечки щодо прав на інтелектуальну власність, що можуть суттєво вплинути на її вартість.

Важливість оцінки інтелектуальних продуктів: для компаній - оцінка допомагає виявити реальну вартість бізнесу, сприяє прийняттю стратегічних рішень щодо управління активами, а також при залученні інвестицій або проведенні угод злиття та поглинання; для інвесторів - дозволяє оцінити потенційний дохід від інвестування в інтелектуальні активи; для правовласників - оцінка важлива для захисту своїх прав у судових спорах або для ліцензування продуктів.

Ефективна оцінка інтелектуальних продуктів є ключовим елементом управління нематеріальними активами в сучасній економіці.

В доповіді запропоновано використання комплексного підходу до оцінки інтелектуальних продуктів, який поєднує традиційні методи з інноваційними підходами, що базуються на аналізі великих даних та прогнозуванні ринкових тенденцій. В роботі розглянуто вплив цифрової трансформації на вартість інтелектуальних продуктів, зокрема, як технології, такі як штучний інтелект і блокчейн, змінюють підходи до оцінки і управління інтелектуальними активами.

Висновки. Інтелектуальні продукти відіграють все більшу роль в економіці, а їхня правильна оцінка стає ключовим фактором успішного бізнесу. Існуючі методи оцінки потребують адаптації та розвитку для врахування сучасних викликів і можливостей, що виникають у зв'язку з цифровізацією та глобалізацією. Розроблено рекомендації для бізнесу щодо ефективного управління інтелектуальними продуктами та їх економічної оцінки, що включають поєднання традиційних методів з новітніми технологіями для підвищення точності та ефективності оцінки.

Ця наукова доповідь має значний вклад у розвиток теорії та практики економічної оцінки інтелектуальних продуктів, пропонуючи нові підходи та інструменти для їх оцінки в умовах сучасної економіки. Економічна оцінка продуктів з інтелектуальною складовою є ключовим елементом для компаній та інвесторів, які прагнуть визначити комерційну цінність своїх інновацій. Вона дозволяє краще зрозуміти потенційний прибуток від інтелектуальних активів, сприяє ефективнішому управлінню ними та прийняттю рішень щодо їх комерціалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Перерва П.Г., Косенко А.В., Маслак М.В., Матросова В.О., Долина І.В. Розвиток організаційно-економічного механізму управління розвитком індустрії туризму та гостинності. Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Економічні науки. 2018. № 48 (1324).

2. Экономическая оценка инновационного потенциала : монография / А.П.Косенко [и др.]; ред.: П.Г.Перерва, Д. Коциски. Харьков : НТУ "ХПИ"; Мишкольц: Мишкольц. техн. ун-т, 2008. 170 с.

3. Перерва П.Г., Косенко А.В., Маслак М.В., Матросова В.О., Долина І.В. Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політика на

підприємствах туристичної індустрії. Вісник Національн. технічн. університету «ХПІ». Серія: економічні науки. 2018. № 47. С. 114-120.

4. Kosenko A.V., Tkachev M.M., Kobieliiev V.M., Pererva P.G. (2018) Innovative compliance of technology to combat corruption // Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds / S.M. Illiashenko, W.Strielkowski (eds.). 1st edition. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement. P.285-295.

5. Nagy S., Sikorska M., Pererva P. (2018b) Current evaluation of the patent with regarding the index of its questionnaire. Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами: матеріали 9-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 19 квітня 2018 р. Київ: НАУ, 2018. С. 21-22.

5. Перерва П.Г. Маркетинг на промисленом підприємстві. М.: НПО "РИМ", 1991. 79 с.

6. Pererva P.G., Kobieliieva T.O., Shaulska L.V. (2023) Entrepreneurial Risks: Essence, Classification and Management Opportunities // Економічний журнал Одеського політехн. університету. 2023. № 1(23). С. 43-50. URL:

7. <https://economics.net.ua/ejopu/2023/No1/43.pdf>.

8. Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Veres Somosi M. (2012) Technology transfer / P.G.Pererva. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.

9. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliieva T.O. (2019) Compliance program: [tutorial]. Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt». 689 p.

10. Sikorska M., Kocziszky György, Pererva P.G. (2017) Compliance service at guest services enterprises // Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Полтава: ПУЕТ, 2017. С. 389-391.

11. Перерва П.Г. Управление сбытом промышленной продукции в системе маркетинга.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. 93 с.

12. Перерва П.Г., Борзенко В.І., Кобелева Т.О. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 1002 с.

Тетяна КОВАЛЕНКО

молодший науковий співробітник

відділу питань захисту прав інтелектуальної власності

НДІ інтелектуальної власності НАПрН України

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Права інтелектуальної власності слугують правовою базою, яка захищає інтелектуальні твори та інновації окремих осіб та організацій. Ці основи мають на меті надати власникам виключні права на їх творіння. Однак під поверхнею цих правових структур прихована складна мережа етичних дилем.